

Huszonnyolc esztendeje:

Légítámadások Szeged ellen

Pár hónappal ezelőtt a szegedi levéltárban Szeged város tűzoltó-főparancsnokának eddig ismeretlen jelentése került elő 1945-ből. Most van a 28. évfordulója annak, hogy az angol-amerikai légierő legsúlyosabb légítámadását intézte Szeged városa ellen. A dokumentum alapján megismertetjük az olvasót a várost ért légítámadásokkal.

Anglia 1941. december 7-én üzent hadat Magyarországnak, az Egyesült Államok pedig 1942. június 6-án. Magyarország megszállása előtt egy nappal, március 18-án, a Birodalmi Biztonsági Főhivatal arra hívta fel Hitler figyelmét, hogy Magyarország német megszállása „az angolszászok nagyméretű bombatámadásait is maga után vonhatja”, amelyek következtében „megszűnhetik a vasúti forgalom, tönkremennek a gyárak”, s nyomban hozzáfűzték, hogy „ebből csak hátrányok fognak származni Németországra nézve”. Hitler és Horthy ezzel nem törődött.

Horthy Klessheimben lényegében hozzájárulását adta Magyarország megszállásához. 1944. április 13-án a Szovjetunió, Nagy-Britannia és az Egyesült Államok kormánya felszólította Magyarországot, azonnal szüntesse be a fasiszta Németország oldalán viselt háborút. Horthy — ez az ízig-vérig konzervatív, merev, rugalmatlan, nemzetvesztő fasiszta politikus, a „történelmi osztályok” megdönthetetlennek kikiáltott hatalmának védelmezője — nem értette meg az idő szavát. Ezért hát az angolszászok megindították a légítámadásokat Magyarországi városai ellen.

Az első légítámadás 1944. június 2-án érte Szeged városát. A délelőtti órákban a Budapest felől visszatérő gépek közül 38 bombázó szőnyegbombázást hajtott végre a város felett a Fűzes utca, Szabadság tér, Hattyas sor, Ballagó sor által határolt városrész és a Rendező-pályaudvar ellen. A bombák 50 házat romba döntöttek, 60 ház súlyosan megsérült és 100 ház megrongálódott. A romok alatt 30 halott és 50 sebesült volt. A sérülteket katonai és városi mentőautók szállították el. Az első légítámadás megrendítő hatással volt mind a mentési munkálatokban résztvevőkre, mind később az egész város lakosságára. Az aránylag nagyarányú támadáshoz képest csekély veszteség annak tudható be, hogy a kora délelőtti órákban a városrész népe a földet dolgozott, otthon csak kevés asszony volt, akik főztek. Ezért volt az áldozatok nagy része nő.

Július 3-án intézték a második légítámadást városunk ellen. Délelőtt 10 óra tájban 4 gép 4 hullámban, körülbelül 20 darab nagyméretű romboló bombával hajtott végre a támadást. A támadás célpontja a városban állomásozó hadtest, a városi gimnázium, az egyetemi klinikák, a Horthy-internátus, a püspöki palota, a Szentháromság utca és Bánomkert sor által határolt városrész volt. A városi gimnázium előtt két német autó gyulladt ki, a börtöngyászati klinikán pedig a laboratórium. Hét ház dőlt romba és 161 épület rongálódott meg, köztük az egyetemi klinikák, a Horthy-kollégium, a leánygimnázium, a püspöki palota, az OTI-palota, a Magyar Kender-Lenipar gyártelepe és több halászbárka. A támadás és ennek következtében a rongálódás nem volt olyan nagyarányú, mint az első légítámadás alkalmával.

A harmadik légítámadás augusztus 20-án érte a vá-

rost, ekkor hat gép a Szabadság, Földműves, Váradi és Kisfaludy utcák által határolt városrészt bombázta romboló bombákkal. Tizenhét ház dőlt romba, és mintegy 100 ház sérült meg. A romok alatt 15 ember halt meg 9 pedig megsérült. Ennél a légítámadásnál telitalálatot kapott az alsóvárosi tűzoltólaktanya, az ottlévő felszerelések megsemmisültek, több tűzoltó megsebesült.

A negyedik légítámadás augusztus 24-én következett be, mely anyagi tekintetben a legsúlyosabb volt valamennyi közül. Negyvenkilenc gép intézett támadást a Mezőgazdasági Központok Rt. 8 nagy raktárpétele, a Futura raktárpétele, a Sylvania faterlep, a vasúti híd ellen, a Tisza-pályaudvar vasúti híd melletti része, és túl a Tiszán a Magyar Kender-, Len és Jutai par telepe ellen. A támadás a számítások szerint 190 romboló-

és gyújtóbombával történt, 5 halottja és 5 sérültje volt. A hivatásos tűzoltóság teljes készsége és a katonaság is kivonult. A tűzoltóság minden törekvése arra irányult, hogy a hatalmas tüztenger továbbterjedését megakadályozza. Az épületek és készletek legnagyobb része azonban leégett. Érdekes módon, a Tisza-pályaudvar és a vasúti híd körüli tüzet úgy sikerült eloltani, hogy a megsérült Tisza-pályaudvari vízvezetékcsőből kifolyt víz összegyűlt egy nagy bombatölcsérben, és innen szállították a vizet az oltáshoz. A Magyar Kender-, Len és Jutai par újszegedi telepén volt a legnagyobb kár. A több száz vagonnyi elpusztult anyag elhordása egy teljes hétig tartott.

Az ötödik légítámadást augusztus 29-én 42 gép intézte Szeged ellen. A támadás célpontja a Tisza-pályaudvar, a Hangya közraktárak, a Magyar Petróleum Rt. telepe és a Sylvania faterlep volt. A támadást mintegy 300–400 romboló, és

főleg gyújtóbombával hajtották végre. A helyzetet súlyosbította az, hogy az állomáson egy német sorozatvető lövedékekkel megrakott szerelvény állt, melynek lövedékei számszámra röpültek szét a városban és robbantak szerteszéjjel. A lövedékek 11 embert megöltek, többet megsebesítettek és három helyen — az Utaszlaktanyában, az alsóvárosi, valamint a tápéi szerűskertekben — tüzet okoztak. A városban számos házat megrongáltak. A tűzoltóság igen nehéz feladat előtt állott. Égett a személyi pályaudvar postaépülete és gyorsáruraktára, körülbelül 100 vasúti kocsi és vagon, a Hangya Központok Rt. tetőzete és állami borpincéje, a Magyar Petróleum Rt. ásványolajraktára, a Sylvania faterlep, és újból kigyulladt a Magyar Kender-, Len és Jutai par újszegedi telepe. A tüzek eloltása este 8 óra körül sikerült.

A hatodik légítámadást szeptember 3-án 42 gép intézte Szeged ellen, körülbelül 130 rombolóbombával. A támadásnak három centruma volt; a legsúlyosabb Felsővárosban a Kereszt és Csaba utca, valamint környékük ellen. Itt 64 ház dőlt össze, 258 pedig megsérült. A halottak száma ötven volt, és ugyanennyi a sebesültet száma. A másik centrum a vasúti híd, a Gyermekklinika és Vízműtelep volt, melyet a bombák teljesen össze is romboltak. A támadás harmadik centruma az alsóvárosi Paprika utcában volt, ahol 3 ház kapott telitalálatot és pusztult el. Embervesztés szempontjából a hatodik légítámadás követelte a legnagyobb áldozatokat. A Szegedet ért hat légítámadás, ha súlyosságát tekintve nem is közelíti meg a nyugat-európai városokat ért angol-amerikai légítámadás-sorozatokat, mégis nagy anyagi károkat, embervesztést, borzalmakat és szenvedést okozott.

Pernecki Mihály

BERCELI A. KÁROLY

Hullámsír

~~~~~

42.

Erre valamennyien cihelődték, s Gyula, a pincér, már ott sürgött-forgott mögöttük, hogy felsegítse a kabátokat és bundákat. Öszinte igyekezettel, alázattal szorgoskodott körülöttük, hol ide szaladt, hol oda, pedig a szíve keserű volt, mert ő is észrevette, s mindjárt az elején, hogy ez az átkozott Csece János, ez a foltos képű, az ő ártatlan kis Fánikájára pályázik, s hogy ez a megfigyelése nem volt alapvetően, arról meggyőzte őt János úr önkénylennek mimelt közeledése a művésznőkhöz, s az a félreérthetetlen körülmény, hogy végül is együtt hagyták el a kávéházat, kart karba öltve. Aztán az ajtóban is elbúcsúztak mindenkiktől, s mintha valami közös elintéznivalójuk akadt volna a városban, szép lassan elballagtak a Dömötör-templom irányába, majd — Gyula kileste őket — a Szegő utca felé kanyarodtak. A pincér tudta, hogy az elbájoló kis naiva ott lakik, hiszen sokszor silbakolt az alacsony házacska előtt, hogy legalább egy pillanatra megláthassa őt, esetleg hiányos ruházatban, de rendszerint csak a vén háziasszony dugta ki az orrát az ablakon s irigy, fenyegető mozdulattal szólította fel őt a távozásra.

Ez a pénzesség mindenkit megvásáraolt — kesergett magában Gyula, s míg visszatért a füstös terembe, a vagyon igazságtalan elosztásának ténye szélsőséges gondolatokra ragadtatta.

Közben a hintó valóban elindult, de nem haladt végig az Oskola utcán, hogy így térjen le

a Klauzál térre, mert a közbeeső Ötpacsirta utca olyan göcsörtös és hepehupás volt, hogy az előkelő vendég esetleg el találta volna harapni a nyelvét egy váratlanul zökkenőnél. A napok és belefordult egy vásárosszerűk az árokba s csak nagy keservesen tudták kivonszolni onnan. A parádés kocsi jobbnak látta, ha inkább a Mészáros utcán hajtott végig, s onnan a Kársz utcán át hamarosan kilyukadt a Széchenyi térre, a városházához, melynek tanácstermében a vízügyi bizottság tagjain kívül még a sok meghívott is türelmetlenül várja már a miniszteri kiküldöttest.

Zombory Antal most se szólt egy szót sem, egykedvűen nézte az ismert házakat, s ha a hintó mégis nagyot döccent meg a legjobban gondozott Kársz utcán is, mely egyben a város korzója is volt, akkor csak annyit jegyzett meg már-már gépiesen, hogy a rossz időjárás nem használ a kövezetnek. De mikor Herrich úr a Széchenyi téren fintorogni kezdett, mert kellemtelen pocgödör szaga csapta meg az orrát, akkor készségesen megmagyarázta a vendégnek e szörnyűség okát.

A Kiss Dávid-házból kivezető fedett szennyvízcatorna beomlott, s most orrfacsaró büzt áraszt.

De hát miért nem hozzák helyre? Hiszen ez a város központja s egyben sétánya is — hördült fel a miniszteri tanácsos felháborodva.

Nincs rá fedezet, méltóságos uram. Elszegényedtünk — vont vállat amaz egykedvűen, de nem minden célzat nélkül.

Ez nem kifogás! Erre elő kell teremteni a pénzt — dühösködött Herrich, s térszín, szep-lődésre hajlamos, halvány rózsaszínű arcát, amennyi kilátszott az ápolt bajusz és szakáll bozótjából, újra lilás pirosság lepte el.

Utazók, érkezők hazánk déli kapujánál

Idegenforgalom Röszkén — Építkezés

Hazánk legnagyobb déli kapuján, Röszkén az utas- és járműforgalom tavaly és idén, az első hónapokban a megelőző időszakhoz képest valamelyest csökkent. B. Varga Sándor főtitást tájékoztatja szerint a kisebb utasforgalom okai voltak: a kötelező pénzbevéltás életbe lépése; az utasok évi egy-szeri vámkedvezményének bevezetése. Az utas- és a járműforgalmat ebben az évben a fekete himlő terjesztésének megakadályozása érdekében egy időre bevezetett korlátozó intézkedések is csökkentették.

Idei rekord

Az idén, a második negyedévben azonban a szeged-röszkei határállomáson újból jelentősen nőtt az idegenforgalom. Az előbbi év hasonló időszakához viszonyítva például 1972 májusában és júniusában 50–50, júliusban 97, augusztusban pedig 100 százalékos növekedés volt.

Az idei eddigi rekordot június 29-e adta. Ekkor 23 ezer külföldi és magyar állampolgár érkezett és távozott a határátkelőben. Az idén augusztus 10-ig közel 700 ezer személy és 200 ezer jármű kelt át Röszkén.

Mikor legtöbben?

A forgalom egyébként minden héten pénteken, szombaton és vasárnap a

legtöbbször. Ezek a napokon a határállomáson a tömeges átkelés a Szegedi Szabadteri Játékok látogatottságával, a szabad szombatokkal, a kirándulásokkal, a belföldi és külföldi üdülőkben a hétvégi váltásokkal függ össze. Az idegenforgalom növekedését eredményezte az is, hogy a magyar állampolgárok a szocialista országokba öt kiutazásra alkalmas útlevelet kaphatnak. (Ez az egy útlevelet, mint korábban részletesen ismertettük, összesen 5 utazásra jogosít, s tet-szés szerinti számban használható fel egy-egy országba utazáskor.)

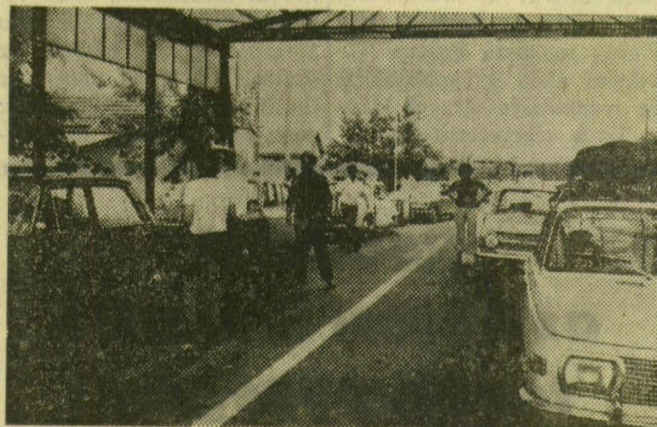
A nagyobb forgalommal a határátkelőben megnövekedett a pénzbevéltás is. Érdekes adat erre, hogy például Adanov Éva, az IBUSZ dolgozója egy nap alatt 235 ezer

forint értékű valutát váltott be.

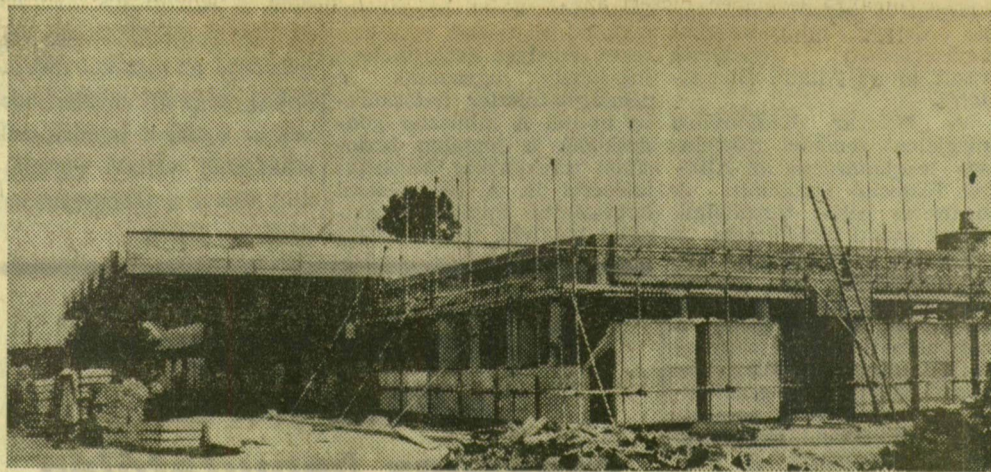
Gyorsan

A nagy forgalom természetesen az átkelőhelyen dolgozók megterhelését is fokozta. Ezt tetézi, hogy a közel 20 millió forint költséggel létesülő itteni új épületek átadására a tervezettnél később kerül sor. Ezért a határátkelőben dolgozók munkafeltételei — a helyiségeket — tekintve — egyáltalán nem felelnek meg a követelményeknek. Ennek ellenére is azonban az idegenforgalom ellenőrzésére, segítésére hivatott szervek — a határőrség, a vámhivatal, az IBUSZ — dolgozói bizton-ságosan, gyorsan és kulturáltan végzik munkájukat.

Gazsó Béla

Nagy a forgalom az átkelőben

Fotó: Török

A szeged-röszkei határátkelőben modern épületegyüttest létesítenek. Felvételünk az építkezést mutatja

— Sajnos, méltóságos uram... Tetszik tudni... Ráment ez is a gátépítésre...

— Önök az okai — robbant ki végre a jeles mérnök, miután egész idő alatt bősztette ennek a hitvány fráternek a blazírt szenvtelensége, s örült, hogy ezt újra kijelenthette, mert ilyenkor mindig valami szakmai kielégülést érzett, melyben az önbecslés felemelő gyönyöre a laikusok lenézésének még felemelőbb kéjével párosult.

De Zomboryt semmi sem verte ki nyugalmából, s a lehető legfásultabban fűzte hozzá:

— Tudom. S a Maros torkolata.

E halk, alig hallható megjegyzés mérges nyíl-ként fúródott Herrich szívébe. — Ez a bugris kifiguráz engem! — borzolódtól föl minden idegszála. — Hát ez hallatlan! — Előbb csak a szája remegett s a keze szorult többször is ökölbe, határozottan küszködött önmagával, hogy válaszoljon-e erre a minősíthetetlen arcátlanságra, de erre már csak akkor került sor — s az is lefekezett —, mikor a hintó végre megállt a díszes barokk kapu előtt s ő kikecmergett a pokrócok közül.

— Ön tréfát űz az én komoly megjegyzőcém-ből — s hogy elleplezze határtalan felháborodását, valami torz vigort erőszakolt nehezen engedelmessé arcára. — Önök isszák meg a levét — s még elnéző, de annál hamisabb kacajt is hallatott.

A bort jobban kedveljük — motyogta Zombory, de az egyre veszélyesebb párbeszéd mégis megszakadt, mert a hajdú megint lesegitette a hintóról a tanácsos urat, a kapuban álló hajdú pedig feszes vigyázban állt s még a bajsa sem rezgett meg, amíg elhaladt előtte a botjára támaszkodó, kicsit bicegő pesti úr.

(Folytatjuk.)